

Kokia apsauga nuo diskriminavimo dėl seksualinės orientacijos numatyta ES teisėje

Draudžiama bet kokia diskriminacija, ypač dėl asmens lyties ... ar seksualinės orientacijos.
ES pagrindinių teisių chartija (21 straipsnis).

Europos bendrijos sutarties 13 straipsniu ES įgaliojama rengti teisės aktus dėl kovos su diskriminavimu dėl seksualinės orientacijos. Šiuo metu ES yra parengusi teisės aktus dėl kovos su diskriminavimu dėl seksualinės orientacijos tik užimtumo srityje. Pagal **Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvą** draudžiama diskriminuoti galimybių įsidarbinti ir dirbti savarankiškai, darbo ir savarankiško darbo sąlygų, profesinio mokymo, taip pat orientavimo ir narystės darbuotojų ir darbdavių organizacijose srityse. Direktyva taikoma ir privačiam, ir viešajam sektoriui. Valstybės narės turėjo įgyvendinti direktyvą iki 2003 m. pabaigos.

Aštuoniolika valstybių narių nusprendė neapsiriboti ES teisės reikalavimais ir neapriboti apsaugos vien darbo vieta. Lesbietėms, gėjams, biseksualams ir transseksualams (LGBT) tai suteikia apsaugą ir kitose socialinėse srityse, kaip antai švietimo, socialinės apsaugos, socialinio draudimo ir sveikatos priežiūros srityse, taip pat suteikiama galimybių gauti prekių ir paslaugų, įskaitant aprūpinimą būstu. Rasinių ir etninių mažumų atstovams tokia platesnė apsauga jau suteikta pagal Rasinės lygybės direktyvą 2000/43/EB.

Teisinė apsauga ES valstybėse narėse

Aštuoniuose valstybėse narėse (Belgijoje, Bulgarijoje, Vokietijoje, Ispanijoje, Austrijoje, Rumunijoje, Slovėnijoje ir Slovakijoje) kovos su diskriminavimu dėl seksualinės orientacijos teisės aktai apima ne tik užimtumo sritį, bet ir visas Rasinės lygybės direktyvoje nurodytas papildomas sritis.

Dešimtyje valstybių narių (Čekijoje, Airijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Liuksemburge, Vengrijoje, Nyderlanduose, Suomijoje, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje) kovos su diskriminavimu teisės aktų taikymo sritis iš dalies išplėsta, įtraukiant į ją kitas sritis, ne tik užimtumo sritį.

Devyniose valstybėse narėse (Danijoje, Estijoje, Graikijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Kipre, Maltoje ir Lenkijoje) kovos su diskriminavimu teisės aktai apima tik Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvoje nurodytas sritis. Estijoje, Prancūzijoje, Graikijoje ir Lenkijoje šiuo metu diskutuojama dėl teisės aktų taikymo srities išplėtimo.

Nepaisant šios teisinės apsaugos, LGBT, baimindamiesi neigiamų pasekmių, dažnai nusprendžia neatskleisti savo seksualinės orientacijos ar seksualinės tapatybės darbo vietoje. Neslepiantys savo seksualumo dažnai susiduria su socialine atskirtimi, fiziniu ir žodiniu priekabiavimu, jų užimtumo perspektyvos prastesnės. Kitose srityse, kaip antai švietimas ir sveikatos priežiūra, LGBT vis dar patiria diskriminavimą. Dėl patyčių ir pravardžiavimo LGBT asmenys dažniau palieka mokyklas, o daugelis mokyklų neturi konkrečių planų, kaip kovoti su šiuo reiškiniu. Sveikatos priežiūros srityje LGBT gali susidurti su priešišku specialistų požiūriu ir dėl to gali pradėti vengti kreiptis medicinos pagalbos.

Lygybės įstaigos

Nacionalinės lygybės įstaigos propaguoja lygias galimybes, atlieka tyrimus diskriminavimo srityje ir teikia patarimus nukentėjusiems. ES teisės aktais valstybės narės įpareigosios įsteigti lygybės įstaigas tik diskriminavimo dėl rasės ar diskriminavimo dėl lyties srityje. Lygių galimybių užimtumo srityje direktyvoje nereikalaujama steigti tokių įstaigų dėl kitų diskriminavimo priežasčių, įskaitant seksualinę orientaciją. Vis dėlto daugelis valstybių narių neapsiribojo vien ES teisės reikalavimais ir pasirinko papildoma LGBT apsauga.

Aštuoniolika valstybių narių (Belgija, Bulgarija, Vokietija, Graikija, Prancūzija, Airija, Kipras, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Vengrija, Nyderlandai, Austrija, Rumunija, Slovėnija, Slovakija, Švedija ir Jungtinė Karalystė) įsteigė po lygybės įstaigą, sprendžiančią bet kokio pobūdžio diskriminavimo klausimus. Švedijoje buvo įkurta speciali ombudsmeno organizacija (*HomO*), sprendusi diskriminavimo dėl seksualinės orientacijos klausimus, ir ši įstaiga įrodė galinti sėkmingai įgyti homofobijos aukų pasitikėjimą. Dabar Švedija ir Danija taip pat siekia įsteigti vieną lygybės įstaigą, kuri spręstų visų formų diskriminavimo klausimus.

Devyniose valstybėse narėse (Čekijoje, Danijoje, Estijoje, Ispanijoje, Italijoje, Maltoje, Lenkijoje, Portugalijoje ir Suomijoje) šiuo metu nėra lygybės įstaigos, kuri spręstų diskriminavimo dėl seksualinės orientacijos klausimus.

LYGI TEISĖ Į LYGIAS GALIMYBES

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnyje pateiktas bendras draudimas diskriminuoti dėl daugelio priežasčių, tarp jų yra ir seksualinė orientacija. Juo nesukuriama „priežasčių hierarchija“, pagal kurią nuo tam tikrų formų diskriminavimo būtų saugoma nevienodai. Asmenys turi lygią teisę į lygias galimybes. Tai reiškia, kad diskriminavimo dėl seksualinės orientacijos draudimo taikymo sritis turėtų būti išplėsta, kad apsauga būtų teikiama ne tik užimtumo srityje, į ją taip pat turėtų būti įtrauktos galimybės gauti prekių ir paslaugų – lygiai taip pat, kaip ir asmenų, kurie diskriminuojami dėl rasės ar etninės priklausomybės, atveju.

Ši skrajutė parengta remiantis šiomis dviem ataskaitomis: *Homophobia and Discrimination on the grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States – Part 1 Legal Analysis* („Homofobija ir diskriminavimas dėl seksualinės orientacijos ir lyties tapatybės ES valstybėse narėse. 1 dalis – teisinė analizė“), ją Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) paskelbė 2008 m. birželio mėn., ir *Homophobia Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in the EU Member States – Part 2 The Social Situation* („Homofobija ir diskriminavimas dėl seksualinės orientacijos ir lyties tapatybės ES valstybėse narėse. 2 dalis – socialinė padėtis“), paskelbta 2009 m. kovo mėn.

Įsidėmėkite, kad pagal ES teisę transseksualai, nors nebūtinai translyčiai asmenys, saugomi nuo diskriminavimo dėl „lyties“ užimtumo srityje. Translyčių žmonių teisių paaiškinimą galima rasti kartu skelbiamame leidinyje „Translyčiams žmonėms kylančios problemos“.

Su išsamia ataskaita galima susipažinti interneto svetainėje <http://fra.europa.eu>.

Visus Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros leidinius galima nemokamai užsisakyti jos interneto svetainėje.

Atsakomybės apribojimas:

Jei kiltų klausimų dėl šio vertimo, žiūrėkite tekstą anglų kalba, kuris yra dokumento originalas ir oficiali dokumento versija.